

ANÀLISI I PRODUCCIÓ DE TEXTOS CATALANS

G1: Josep Besa
(jbesa@ub.edu)

Dossier 2

Unitats E i F del programa + La puntuació

La coherència [2]

- Introducció
- La segmentació paragràfica
- Les relacions de discurs

La cohesió [14]

- Mecanismes de cohesió: referència i relació (o connexió)
- Selecció de les expressions referencials
- Cohesió i estil: estil segmentat i estil integrat

La puntuació [23]

- Introducció
- Funcions dels signes de puntuació
- Puntuació i connectors parentètics

Annexos [29]

- L'etiquetatge discursiu en el marc dels mecanismes de cohesió referencial
- Nexes:
conjuncions i locucions conjuntives (coordinants i subordinants)
connectors parentètics: classificació semàntica i mostra d'ús

E/ LA COHERÈNCIA

- Introducció
- La segmentació paragràfica
- Les relacions de discurs

1/ Introducció

La coherència és la propietat del text per la qual aquest s'elabora i s'interpreta com una construcció d'unitats d'informació que desenvolupen un tema.

El tema

- és la dimensió semàntica dels textos
- es desglossa en subtemes (en els textos una mica complexos)
- té una correlat estructural i un correlat expressiu

dimensió semàntica (<i>inventio</i>)	dimensió estructural (<i>dispositio</i>)	dimensió expressiva (<i>elocutio</i>)
tema	text	títol
subtema 1	paràgraf 1	(intertítol 1)
subtema 2	paràgraf 2	(intertítol 2)
subtema 3	paràgraf 3	(intertítol 3)

Del cantó de l'elaboració, podem relligar la coherència amb les fases del procés de producció del text i amb les operacions retòriques (*ja tractat a la unitat A del programa*):

fases del procés de producció del text	operacions retòriques
• generació d'idees • selecció d'idees	<i>inventio</i>
• organització de les idees — seqüenciació: ABC vs. ACB — agrupació (segmentació paragràfica): AB C vs. A BC	<i>dispositio</i>

En el seu manual *Fondamenti di linguistica* (1990), Raffaele Simone parla de la coherència en els termes següents (fragments de la versió castellana, de 1993, per a Ariel, p. 380-382; trad. de María del Pilar Rodríguez Reina):

Con este término [coherencia] se indica lo que, de manera genérica, pretendemos decir cuando afirmamos que [el texto] 'habla de las mismas cosas' (o 'de lo mismo'), o bien —para expresarnos de manera algo más formal— el hecho de que tenga una determinada **estabilidad** o **continuidad de significado**. Esta propiedad es bien conocida por el hablante maduro, incluso sólo a nivel intuitivo: cada uno de nosotros es capaz de distinguir casi a primera vista un texto 'unitario' de otro 'desligado' o 'sin relación', tanto cuando lo produce como cuando lo recibe. **Mucho más difícil es, sin embargo, precisar formalmente los requisitos que un texto tiene que presentar para poder ser considerado 'coherente'**.

Para poner de relieve la diferencia entre un texto coherente (un ‘auténtico’ texto) y otro incoherente (un ‘pseudo-texto’), tomemos dos enunciados. El primero, extraído de una crónica de periódico:

- (1) El viento y las consiguientes marejadas dieron ayer un poco de respiro a algunas de las playas de Huelva asediadas por las algas. El problema sigue siendo, sin embargo, grave: las visitas de los turistas disminuyen. Los que no se preocupan son los turistas escandinavos: menos de cien las reservas anuladas.

El segundo, en cambio, se ha obtenido montando frases tomadas de distintos artículos:

- (2) El 16 de julio de 1969 el cohete Apolo 11 despegó de Cabo Kennedy para su primera expedición a la Luna. El *show* de Pink Floyd atrajo de todas partes a doscientos mil jóvenes. Un árabe de sesenta años fue apuñalado mortalmente por un grupo de palestinos enmascarados que habían penetrado en su casa.

El primero da la impresión inmediatamente de ‘hablar de lo mismo’, mientras que el segundo no, a pesar de que ambos sean, desde un punto de vista gramatical, absolutamente correctos. ¿A qué se debe esta diferencia de percepción? No se trata de la pura i simple (...) continuidad de argumento en cada uno de los textos. Tanto (1) como (2), en efecto, tienen un argumento diferente para cada cláusula: en (1) los argumentos son *el viento, las marejadas, el problema y las visitas*; en (2), *el cohete, el show y un árabe*. Lo que mantiene unido al ejemplo (1) a diferencia de (2) no es, por lo tanto, un dato puramente gramatical o temático. El efecto de ‘unidad’ que se extrae de (1) sigue subsistiendo aunque contenga muchas **informaciones ‘no dichas’**: por ejemplo, no está dicho explícitamente que la presencia de una gran cantidad de algas sea un problema para los bañistas, ni que los turistas suelen reservar habitación en un hotel (lo que explica sus *anulaciones*). Ello se explica porque el emisor no necesita enunciar TODAS las informaciones que pretende transmitir: da solamente las esenciales, dejando que muchas otras queden en la sombra, y sean evocadas indirectamente (como el hecho de hacer referencia a las reservas a través de las anulaciones) o bien sean simplemente ignoradas. El texto consiste, pues, en una trama en la que, junto a llenos, se encuentran muchos ‘huecos’, **lagunas de información**, que, sin embargo, no impiden su interpretación mientras exista la posibilidad de llenarlas.

Para explicar el efecto de coherencia hay que apelar a un nivel de consideración notablemente distinto. El enunciado (1) es coherente porque, al recibirlo, somos capaces de **activar** (es decir, de apelar a la memoria e introducir conocimientos en la maniobra de manipulación) un **conjunto compacto** de conocimientos ya almacenados y compartidos, o sea, **una parte de nuestra enciclopedia** que consideramos pertinente en la ocasión particular. Esta parte de enciclopedia, en nuestro caso concreto, está compuesta por algunas ‘unidades’ de información, como las siguientes:

- a) en las playas de Huelva puede haber turistas
- b) la presencia de algas en una playa ahuyenta a los turistas
- c) los turistas normalmente reservan habitaciones en hoteles
- d) el viento, en el mar, puede provocar marejadas

(El conjunto a)-d) es sólo un ejemplo simplificado de los conocimientos que entran en juego en un texto como (1). Sería fácil mostrar que los conocimientos necesarios para continuar con la interpretación de (1) son mucho más numerosos y que forman entre sí complejas jerarquías: por ejemplo, un conocimiento preliminar para poner en marcha el proceso de comprensión es el que nos explica cómo es que los turistas se interesan por las playas.)

Con la ayuda de conocimientos de este tipo, los ‘huecos’ del texto se pueden llenar, y la interpretación puede llevarse a cabo. Esto demuestra, por otro lado, que las lagunas que deja la formulación superficial del texto se pueden salvar con los conocimientos enciclopédicos que cada uno de nosotros posee. Esta importante función de **relleno de las lagunas textuales** puede servir en parte también para explicar el problema (al que apuntamos en 12.6) del lenguaje ‘telegráfico’: **la coherencia rellena las lagunas que deja la cohesión**.

El enunciado (2), sin embargo, no permite la activación de ningún conjunto de conocimientos previos que favorezca la conexión entre las distintas cláusulas que lo componen. ¿Qué tiene que ver la llegada a la Luna

con el *show* de los Pink Floyd? ¿Qué tiene que ver esto con el asesinato de un árabe por parte de palestinos? Si no encontramos en nuestra enciclopedia un conjunto de conocimientos lo suficientemente compacto para permitir a las distintas frases que se organicen en un todo, no tenemos razones para considerar coherente (2). Pero la forma hipotética con la que hemos expresado esta condición muestra un hecho importante (...): **(2) no se puede declarar incoherente definitivamente, sino sólo hasta que no se encuentre un conjunto de conocimientos que permita unificarlo.** Por poner un ejemplo verosímil, nada excluye que (2) sea el contexto de una novela policíaca, y que el conjunto de conocimientos necesario para organizar entre sí a las frases que lo componen vaya apareciendo a medida que avanzamos en la lectura de la novela en sí. Por otro lado, hay que tener en cuenta la importancia del factor subjetivo: un receptor A puede no disponer de un conjunto de conocimientos suficiente para encontrar la coherencia de un enunciado, mientras que un receptor B puede poseer un conjunto que le permita captar esta coherencia.

La coherencia de (1) no reside, por tanto, en sus características propiamente lingüísticas, sino en el análisis de los **conocimientos enciclopédicos previos** con los que el receptor lo elabora y lo compara, y que la recepción del texto activa en él. Como (1) responde a algunos de los conocimientos que nuestra enciclopedia contiene, y que hemos esquematizado en las proposiciones *a)-d)*, lo encontramos coherente. Si, llevándolo al absurdo, supiéramos que es normal que en una playa haya un ‘asedio de algas’, encontraríamos (1) por lo menos extraño.

Estas observaciones muestran que, mientras que el análisis de la cohesión tiene lugar prácticamente por completo en el ámbito de los fenómenos lingüísticos, el de la coherencia nos lleva más allá, puesto que llega hasta el sutil límite entre lenguaje, conocimiento y pensamiento (...). El análisis de la coherencia, en efecto, tiene que ver con los mecanismos mediante los que la mente organiza su propio conocimiento, lo reclama a la memoria cuando le hace falta y lo utiliza para interpretar nuevos conocimientos.

Activitat 1. Imaginem que ens trobem el missatge de sota en un plafó d’anuncis de la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona. Digueu si és coherent i, si la resposta és afirmativa, si hi ha coneixements de la nostra enciclopèdia que haguem d’activar per poder-lo interpretar plenament.

Seminari del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

XAVIER LABORDA

“Retòrica interpersonal”

Dilluns, 6 de maig, a les 11, a la Sala d’actes

2/ La segmentació paragràfica

La segmentació paragràfica és l'operació per mitjà de la qual l'escriptor segmenta el text en paràgrafs diferents, en lloc de presentar-lo, des del punt de vista gràfic, com un únic bloc. Aquesta operació és una traça de la intervenció de l'escriptor en l'organització del text, i, alhora, un senyal de la seva voluntat de dirigir l'activitat interpretativa del lector, o, dit en termes més positius, de guiar-lo en el seu camí per les diferents unitats de significat (o paràgrafs) que desenvolupen i fan progressar el tema del text (Besa 1999 i Besa 2018). La segmentació paragràfica sol revelar i fer visible l'organització i l'estructura del text.

Activitat 2. El text *Per una filologia neofeminista (I)*, a les dues pàgines següents, presenta la informació del text original de manera contínua, en un únic paràgraf. Segmenta'l en tants paràgrafs com creguis necessari.

Per una filologia neofeminista (1)

El neofeminisme està inundant el paisatge de termes i significats nous. Com més els afinem més equívocs ens estalviarem, que d'això n'anem sobrats

1 Feia estona que em rondava pel cap: per què *cosificació* amb una essa si ve de *cos*? I no: resulta que
 2 ve de *cosa*. *Cosificar*, que els diccionaris remeten a *reificar* (de *res*, la mateixa 'cosa' llatina d'on
 3 prové, ves per on, *república*), significa 'transformar (una idea, una qualitat, una funció, un concepte
 4 abstracte) en cosa'. La dona entesa com a cosa, com a objecte. Una derivació banal però efecacíssima.
 5 No m'estranya que sigui un dels mots estrella de la temporada. L'anomenada tercera onada feminista
 6 o neofeminisme ha fet que se'ns giri feina a tots plegats. A vosaltres els mortals, perquè hi ha molt
 7 de vocabulari per aprendre's; i a nosaltres els filòlegs, perquè és un camp semàntic que prendrà volada
 8 en el futur immediat (bé, i perquè un recull lèxic sempre és una temptació irresistible). Com més
 9 afinem mots i significats, més evitarem equívocs i males interpretacions, que d'això es peixa la bèstia.
 10 Això que segueix és una mirada profana a la terminologia en qüestió (parteixo de la llista suara
 11 esmentada). Tal com manen els canons de la bona educació, començaré pels encerts. I el més brillant,
 12 el Neofeminisme de l'any al meu modest albir, és *sororitat*. Fa de mal entendre i embarbussa una
 13 mica, d'acord, i fins i tot s'assembla massa a altres paraules (*sonoritat*), però més difícil era
 14 *procrastinar* i mira (per cert, què se n'ha fet? A hores d'ara encara no el recull cap diccionari, ni el
 15 Termcat, ni tan sols la Neolosfera. Això sí que és una procrastinació en tota regla). I a sobre arriba
 16 amb l'aval de l'Alcover, que, com a bon mossèn, de senyores no hi entenia gaire però de monges sí
 17 (que aquest n'és l'ètim: *soror*, germana). Presentarà problemes de derivació, això sí: com farem
 18 l'adjectiu, *sororari/ària*? I el substantiu per designar qui n'exerceixi, *sorora*? Anem-hi pensant.
 19 Mentrestant, mirem de no confondre'l amb *sororat* ('costum d'algunes cultures pel qual un vidu ha
 20 de casar-se amb la germana de la seva muller difunta'), que no és una actitud gaire igualitària,
 21 precisament. També celebros que vagin sortint alternatives vàlides al *manspreading*, que no acabes de
 22 saber mai si va de *streaming*, *mainstream* o *brainstorming*. Buf! *Eixancarrament* (o *anar eixancarrat*)
 23 em sembla un bon punt de partida, però per a mi encara afinaria més la variant formal *eixarrancar*.
 24 D'on ve *xarranca*, per cert, un dels jocs més unisex per a nens i nenes (juntament amb saltar a corda).
 25 Rudolf Ortega en proposa dos més, *espaterrar* i *escamarlar* ('eixamplar [els dits, les cames]'). Com
 26 que també caldrà derivar-ne un substantiu, diria que es tracta de votar entre *eixarrancamenta*,
 27 *espaterramenta* o *escamarlamenta*. Un altre compost d'importació: *victimblaming*. Que demostra la
 28 pallissa que ens fot l'anglès a l'hora d'engalzar mots. Independentment de l'escaiença de la traducció
 29 ('culpar (o culpabilització de) la víctima'), em sembla un dels ítems més necessaris de la llista. Perquè

30 ‘és que van provocant’ comença a ser un dels tòtems de l’onada de reaccionarisme global, més enllà
31 del masclisme i tot. Més paraulotes d’aquestes que queden jo-he-fet-un-màster-en-anglès-i-tu-no.
32 *Mansplaining*, traduïda per ‘pedanteria masculina’ i així definida: ‘Acció i efecte d’explicar a una
33 dona alguna cosa que ella probablement ja sap –i fins i tot millor– per part d’un home. Són conductes
34 orals paternalistes i condescendents’ (una miqueta com aquesta definició, afegiria jo en veu baixa).
35 Però té tota la raó, és un fenomen tan difós com irritant (descomptant quan expliquem el fora de joc,
36 que llavors el que irrita és que no l’entenguin, i mira que és senzill, eh?). Més dubtós, en canvi, em
37 sembla *manterruption*: ‘Expressió que defineix les interrupcions innecessàries per part d’un home a
38 una dona enmig d’una explicació o discurs.’ Ja em perdonaran les redactores, però sembla una
39 invitació al sarcasme: que potser no existeix, tant o més ferotge, la *womanterruption*? I, d’altra banda,
40 si la neurolingüística té demostrat que elles dominen més les habilitats relacionades amb el llenguatge,
41 i per tant en fan més ús, no és lògic que qui més xerra també sigui interromput més so...? Què di...?
42 Ah, que calli i passi a una altra. D’acord. Passo, doncs, a un esvoranc lèxic. L’*escletxa* i la *bretxa*,
43 que ara mateix lluiten per l’hegemonia a l’hora de definir la desigualtat en matèria de sous (salarial)
44 i en altres àmbits (de gènere). A partir de la introducció al Termcat, el poble català (digues-li mitjans
45 de comunicació) ha abraçat cegament la segona opció. El periodisme té aquestes coses (hem vist
46 casos encara més inexplicables, com ‘enganxar’ en detriment d’‘enxampar’, ‘apropar’ per ‘acostar’
47 o ‘boda’ per ‘casament’). I com que l’expansió de *bretxa* fa tota la cara de ser un d’aquells casos de
48 fagocitosi cruel, per fer-li una mica la punyeta recordo que són igualment aplicables *esquerda*,
49 *clivella*, *esvoranc*, *trenc*, *fesa* i la meva preferida, *esbaldrec*. Finalment, un parell de fòbies. De la
50 llista, i meves. No li veig gaires possibilitats a *grassofòbia*, que a més a més sembla introduïda una
51 mica amb calçador (‘Acció de discriminar [...], especialment les dones’). Per a aquesta mena de
52 compostos, la llengua acostuma a preferir les arrels cultes (*necrofòbia*, *ornitofília*); per això hi veuria
53 més *lipofòbia*, encara que la imatge no sigui tan immediata per a l’usuari. Ídem per a *putofòbia*, que,
54 per més enraonada que sigui (‘Aversió, discriminació, menysteniment o odi a les prostitutes’), no té
55 gaire recorregut. Sembla treta d’una pel·li del Torrente, inadequada als registres formals. No em puc
56 imaginar una taula rodona amb un/a participant i una targeta que digui, sota del nom, ‘expert/a en
57 putofòbia’. Dilluns, més.

Activitat 3. Digueu per què és discutible la segmentació paragrafica del text *Piscina per a tots*, escrit per una alumna de l'assignatura Llengua Catalana I, i soluciona els problemes que hi trobis des d'aquest punt de vista.

Piscina per a tots

1 En el darrer Consell de la nostra escola, la mestra de l'àrea d'educació física Àngela Tus va
2 proposar d'estendre als alumnes d'educació infantil l'obligatorietat de les activitats de piscina (que
3 fins ara, com és sabut, ha afectat només els alumnes d'educació primària). Aquesta proposta va
4 aixecar les protestes de tot un sector del Consell que considera que aquestes activitats són massa
5 arriscades i perilloses per als més menuts. En aquest escrit vull donar raons a favor de la idea de
6 Tus.

7 En primer lloc, al meu parer s'equivoquen els que pensen que les activitats de piscina són
8 massa arriscades i perilloses per als alumnes d'educació infantil. La natació és un dels esports més
9 saludables: no només beneficia l'organisme, sinó que també fomenta la superació personal, atès que
10 fa veure a l'infant la necessitat d'esforçar-se per obtenir més bons resultats, uns resultats que aviat
11 li fan experimentar la sensació de satisfacció pel seu esforç. Diguem que la natació demostra que
12 aprendre és molt més senzill si es fa d'una manera divertida. D'altra banda, és evident que les
13 activitats de piscina comporten un cert risc, però amb unes bones mesures de seguretat aquest risc
14 disminuiria notablement. En cas que la proposta de Tus s'aprovés, l'escola s'encarregaria de buscar
15 un lloc que complís totes les normes sanitàries previstes per la legislació vigent.

16 Pel que fa a la vigilància, cal dir que seria constant: els infants estarien en tot moment sota
17 l'atenta mirada dels monitors i socorristes de la piscina i, per tant, el risc que s'ofeguessin o que
18 patissin qualsevol mena d'accident a l'interior de les instal·lacions seria quasi inexistent.

19 Per acabar, diré que és evident el benefici que la pràctica de la natació reportaria als més
20 menuts, i no només per al seu desenvolupament físic, sinó també per al seu desenvolupament
21 psicològic.

3/ Les relacions de discurs

Les relacions de discurs (o de coherència) relliguen dues unitats discursives (que en la majoria de models teòrics són, des d'un punt de vista sintàctic, oracions) en una unitat superior i són les responsables de la coherència dels textos.

3.1/ Distribució, definició i exemplificació

Tot seguit es presenta el model de relacions de discurs d'Eladio Duque (2016), inspirat en la RST (Rhetorical Structure Theory), segons el qual les relacions de discurs es distribueixen en tres famílies diferents: CONTIGÜITAT (o AMPLIACIÓ), SEMBLANÇA i CAUSALITAT.

A la columna de l'esquerra, S = satèl·lit (membre menys important) / N = nucli (membre més important).

A la columna central, els segments en negreta són S; quan no hi ha cap segment en negreta, tots dos són N (relacions de Seqüència, Llista i Contrast).

(1) RELACIONS DE CONTIGÜITAT (O AMPLIACIÓ)

relació i definició	exemples (extrets de Duque 2016)	relacions veïnes
Elaboració: el S proporciona detalls sobre el N o sobre una de les entitats que s'hi introdueixen	<i>El prestamista limpia la boca del niño con un pañuelo. Tiene los ojos brillantes y simpáticos y, aunque no va muy aseado, aparenta cierta prestancia</i>	Circumstància Fons Preparació Interpretació Llista
Circumstància: el S proporciona detalls sobre la situació o l'esdeveniment principal del N	<i>Dos hombres estaban sentados frente a una mesa en un jardín tropical. Había mucho sol</i>	Elaboració Fons
Fons: el S, que sol precedir el N, presenta un marc que permet la correcta comprensió del N	<i>La expresión adiós quiere decir ‘quede usted con Dios’. Sabiendo eso, el bando republicano durante la Guerra Civil intentó sustituirla por salud</i>	Elaboració Circumstància Preparació Interpretació Causa
Preparació: el S, que sol precedir el N, presenta (o desperta l'interès per) la informació que desenvolupa el N	<i>He venido a hablarles de un viejo palestino que recorrió como chofer de camiones y buses toda esta región. Se llama Jamil Abú Eisheh, tiene 82 años y nació en la ciudad de Hebrón, en Cisjordania</i>	Elaboració Fons Evidència
Interpretació: el S presenta la informació del N des d'un altre marc referencial, sovint subjectiu	<i>García San Inocencio expresó que la Asamblea Municipal propuso incrementar el sueldo del Alcalde de \$3.000 a \$7.000 mensuales. “Esto es un verdadero escándalo”, afirmó el legislador independentista en un parte de prensa</i>	Elaboració Fons Reformulació Causa Evidència
Seqüència: els N presenten esdeveniments o situacions ordenats temporalment	<i>Entró en el hotel, esta vez por la puerta vaivén. En el mostrador preguntó por Michelle</i>	Llista Causa

(2) RELACIONS DE SEMBLANÇA

relació i definició	exemples (extrets de Duque 2016)	relacions veïnes
Llista: els N són comparables entre si i es poden considerar les parts d'un conjunt més ampli	<i>Los dos guitarristas son dos auténticos pura sangre y son capaces de resumir con un simple acorde toda la metodología del blues y la filosofía que la alimenta. El batería Merle Perkins es también un indudable maestro</i>	Elaboració Seqüència Contrast
Contrast: els dos N es diferencien en almenys un aspecte que es destaca amb la comparació	<i>Ángela está mejor, dijo, y mi presencia la puede alterar. La que se está muriendo, en cambio, es la abuela</i>	Llista Antítesi
Reformulació: el S reproduceix la informació del N amb altres paraules, sense arribar a reconsiderar-la ni a valorar-la	<i>Un electrón no pasa simplemente de un punto a otro, sino que en cierto sentido se encuentra en ambos y también en todos los puntos que los separa. Dicho de otro modo, un electrón es capaz de encontrarse en dos lugares o más al mismo tiempo</i>	Interpretació Antítesi
Antítesi: el S s'oposa d'alguna manera al N per facilitar-ne l'acceptació o comprensió. El N pot introduir una conseqüència no esperada a partir del S	<i>Creen que vamos a imponer la ley islámica de la Sharia. No es así</i>	Contrast Reformulació Relacions de causalitat

(3) RELACIONS DE CAUSALITAT

relació i definició	exemples (extrets de Duque 2016)	relacions veïnes
Causa: el S presenta una situació que podria haver causat o que explica la situació presentada en el N El N és el resultat	<i>Imbert apagó los faros. Todo quedó a oscuras</i>	Fons Interpretació Seqüència Resultat Evidència Condicció Propòsit Mitjà
Resultat: el N presenta una situació que podria haver causat o que explica la situació presentada en el S El N és la causa	<i>Un módulo de mamografía puede costar alrededor de 100 mil dólares. Por tanto han sido asignados en una primera etapa a las provincias con mayor incidencia de este padecimiento</i>	Fons Interpretació Seqüència Causa Evidència Condicció Propòsit Mitjà
Evidència: el S presenta proves o causes de l'enunciació que augmenten l'acceptació del N	<i>La situación en la escuela me es insostenible. La mayor parte de los muchachos son de familias antitinoquistas, y me agreden con todo tipo de insultos</i>	Preparació Interpretació Causa Resultat
Condicció: el S i el N són situacions hipotètiques o futures que no s'han esdevingut. La realització del N depèn en gran mesura de la realització del S	<i>La dimisión de cualquiera de los críticos debilitaría al primer ministro. Sobre todo si se produjera antes del congreso semestral</i>	Causa Resultat Propòsit Mitjà
Propòsit: el S presenta una situació que no s'ha esdevingut i que es realitzarà mitjançant el N El N és el mitjà	<i>Él aspiraba a dejar de ser un bufón y convertirse en miembro de pleno derecho de la Corte. Para ello, necesitaba una heredera</i>	Causa Resultat Condicció Mitjà
Mitjà: el N presenta una situació que no s'ha esdevingut i que es realitzarà mitjançant el S, que es pot entendre com un mètode o instrument El N és el propòsit	<i>Enseguida logró ampliar sus propiedades de la familia en Las Vegas. Utilizó fundamentalmente créditos exentos de intereses</i>	Causa Resultat Condicció Propòsit

3.2/ Representació (dibuix i etiquetatge) de l'estructura d'un fragment seguint el model de la RST

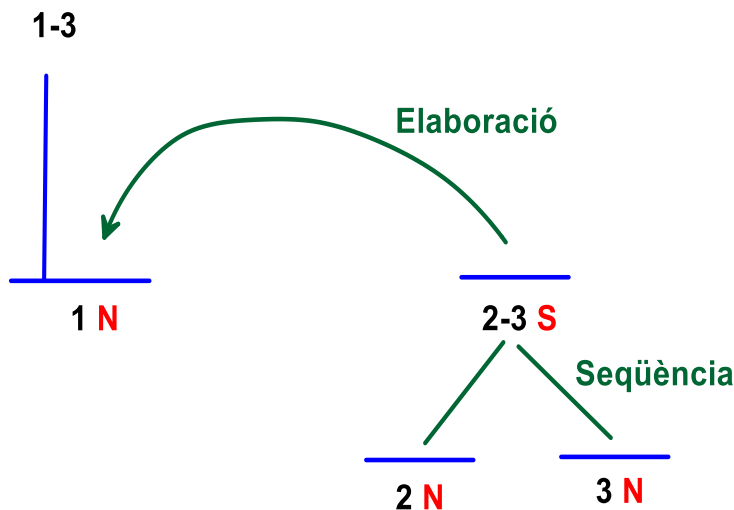
Fragment

L'obra completa de Walter Benjamin (1892-1940) —que recull escrits que havien aparegut ací i allà, dispersos, o que romanien inèdits— ha estat rescatada, ordenada i publicada per l'editorial Suhrkamp, en una edició fantàstica, al més pur estil alemany. A partir de principi dels anys 1970 es varen publicar els 7 volums dels Gesammelte Schriften, a cura de Theodor i Gretel Adorno, i edició de Rolf Tiedemann (l'editor clau, l'artífex d'aquest projecte). I a partir de 2008 es troba en curs de publicació l'edició definitiva de les Werke und Nachlass, en 21 volums, també a Suhrkamp Verlag, en una edició crítica que inclou inèdits.

Segmentació: unitats del fragment

*[L'obra completa de Walter Benjamin (1892-1940) —que recull escrits que havien aparegut ací i allà, dispersos, o que romanien inèdits— ha estat rescatada, ordenada i publicada per l'editorial Suhrkamp, en una edició fantàstica, al més pur estil alemany. **(unitat 1)**] [A partir de principi dels anys 1970 es varen publicar els 7 volums dels Gesammelte Schriften, a cura de Theodor i Gretel Adorno, i edició de Rolf Tiedemann (l'editor clau, l'artífex d'aquest projecte). **(unitat 2)**] [I a partir de 2008 es troba en curs de publicació l'edició definitiva de les Werke und Nachlass, en 21 volums, també a Suhrkamp Verlag, en una edició crítica que inclou inèdits. **(unitat 3)**]*

Representació de l'estructura del fragment

Activitat 4. Representa l'estructura dels fragments **(1)-(10)** partint del model de Duque (2016); trobaràs representacions en el document de William C. Mann i Sandra A. Thompson que consta a la bibliografia de la unitat.

(1)

1. Batem els ous i el sucre fins que quedin escumosos. Afegim la llet a poc a poc.
2. Afegim l'oli, i per últim la farina barrejada amb el llevat químic, que haurem passat per un sedàs.
3. Remenem a poc a poc i afegim la pell ratllada a la barreja.
4. Incorporem la melmelada de taronja i procurem que quedi ben repartida.
5. Deixem reposar la massa 1h com a mínim a la nevera.

(2)

La cohesió lèxica és una relació endofòrica que s'estableix entre dos o més elements lèxics (paraules o sintagmes) que tenen alguna mena de relació de significat. Com en l'anàfora, la relació pot ser per identitat de referència o només per identitat de sentit.

(3)

Per a què serveix la Sagrada Família? L'opinió més estesa és que es tracta d'una "icona" que ens posiciona en el *city branding*. D'altres la defineixen com a mem viral que articula el relat de Barcelona dins el rànquing de ciutats globals.

(4)

M'he de fer meva una història, i hi he d'aportar la meva visió personal, que ha d'il·lustrar les frases que ha escrit l'autor, però que no ha de reiterar exactament el que ja està escrit. Dit amb altres paraules, un dibuix d'un àlbum il·lustrat aporta un valor afegit, que es llegeix de forma paral·lela a l'escrit per les paraules.

(5)

La Rosa es va treure la roba. Ell es va quedar estupefacte.

(6)

Ell llegeix el diari. Ella fa fotos amb el mòbil. El nen juga arran de mar.

(7)

POEMA

Malaltia de pàrkinson. Cardiopatia isquèmica amb infart anteroseptal i de cara diafràgmica. Úlceres digestives agudes recidivants amb hemorràgies massives reiterades. Peritonitis bacteriana. Fracàs renal agut. Tromboflebitis ileusfemoral esquerra. Broncopneumònia bilateral aspirativa. Xoc endotòxic. Atur cardíac.

(8)

Si comparteixes el cotxe per anar a l'Autònoma pots...

- Demanar als companys els apunts que et falten
- Compartir el darrer CD de Ferran Palau
- Dormir (si no ets el conductor)

(9)

Ell es passa el dia al bar. Ella només treballa.

(10)

Ell es passa el dia al bar. Ella només treballa. La pobra criatura està deixada de la mà de Déu.

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT E

BESA, Josep (1999) “Al fil del discurs. Continuïtat i segmentació paragràfica”, *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 18, p. 83-98.

BESA, Josep (2018) “Actividad metadiscursiva y segmentación paragràfica”, *Tonos Digital. Revista de Estudios Filológicos*, 35.

CHAROLLES, Michel (1978) “Introduction aux problèmes de la cohérence des textes”, *Langue Française*, 38, p. 7-42.

DUQUE, Eladio (2016) *Las relaciones de discurso* (Madrid, Arco).

MANN, William C. + THOMPSON, Sandra A. (1987) *Rhetorical Structure Theory: A Theory of Text Organization*.

SIMONE, Raffaele (1990) “12. Texto” (p. 380-385), dins *Fundamentos de lingüística* (Barcelona, Ariel, 1993).

F/ LA COHESIÓ

- **Mecanismes de cohesió: referència i relació (o connexió)**
- **Selecció de les expressions referencials**
- **Cohesió i estil: estil segmentat i estil integrat**

La cohesió és la propietat del text per la qual aquest té *textura*, és a dir, està dotat de *teixit*, i és, per tant, un aspecte de la seva linealitat. D'alguna manera, és la sintaxi del text.

1/ Mecanismes de cohesió: referència i relació (o connexió)

- De mecanismes de cohesió n'hi ha de dos tipus: la referència i la relació (o connexió).
- Per a la referència tenim recursos de cohesió referencial (**I**), i per a la relació tenim recursos de cohesió relacional (**II**). En el primer cas tenim dos elements: AB (B s'interpreta gràcies a A); en el segon, tres: *AnexeB* —el *nexe* pot ser intraoracional (conjunció) o interoracional (connector parentètic), i connecta A i B.
- La **repetició nominalitzada** (11), la **sinonímia nominalitzada** (14) i l'**etiquetatge discursiu** (20) són casos d'*encapsulació* (López Samaniego 2015).
- La classificació de l'**associació** (21-25) es basa en Kleiber (2001).
- Els exemples precedits d'asterisc són anòmals.

(I) Cohesió referencial: anàfora i relació o cohesió lèxica

Anàfora: buida (pronoms tàcits = el·lipsi) i plena (pronoms àtons i tòpics, i possessius)

- (1) **Baudolino_i** *comparteix amb* El nom de la rosa *el temps*. Ara bé, **Ø_i** *es diferencia d'*El nom de la rosa *per l'estil* [el·lipsi]
- (2) **Baudolino_i** *comparteix amb* **El nom de la rosa_j** *el temps*. Ara bé, **Ø_i** *se'n_j diferencia per l'estil* [el·lipsi + pronom àton]
- (3) **Si l'Ajuntament no subvencionés el Trapezi_i*, **Ø_i** *no existiria* [el·lipsi: AB]
- (4) *Si l'Ajuntament no subvencionés el Trapezi_i*, **aquest_i** *no existiria* [pronom tòpic: AB]
- (5) *Si l'Ajuntament no el_i subvencionés*, **el Trapezi_i** *no existiria* [pronom àton: BA]
- (6) **La Maria_i** *i el Joan canten*. **Ella_i** *també balla* [pronom tòpic]
- (7) **La Maria_i** *canta*. *El seu_i home l_i acompanya* [possessiu + pronom àton]

Relació o cohesió lèxica: repetició, equivalència, inclusió, associació

Repetició: literal —total (8) o parcial (9)—, **ampliada** (10), **nominalitzada** (11)

- (8) *Umberto Eco - Umberto Eco / un film - el film / un film - aquest film*
- (9) *Umberto Eco - Eco / La plaça del Diamant - La plaça*
- (10) *la banda - la polèmica banda*
- (11) *La Maria ha sol·licitat una beca. Aquesta sol·licitud ha estat acceptada*

Equivalència: sinonímia lingüística (12), **discursiva** (13), **nominalitzada** (14)

- (12) *tranquil·litzant - sedant / film - pel·lícula / desocupació - atur / pilota - esfèrica*
- (13) *Londres - la capital anglesa*
- (14) *X ha sol·licitat Y. Aquesta petició ha estat acceptada*

Inclusió: hipo / hiperonímia (15) (16) (18) (19) [***hiper / hiponímia**] (17), **etiquetatge discursiu** (20)

- (15) *taula - moble*
 (16) *mastí - gos / gos - animal / animal - ésser*
 (17) **Avui **un gos** ha llepat la Maria. **El mastí** ha estat degudament rebutjat*
 (18) *Avui **un mastí** ha llepat la Maria. **El gos** ha estat degudament rebutjat*
 (19) *Avui **un gos** ha llepat la Maria. **L'animal** ha estat degudament rebutjat*
 (20) ***El vaixell es va enfonsar amb tres-centes persones a dins. Aquest desastre** va ser un dels més greus de la història de la navegació*

Associació: meronímica (21), **locativa** (22), **funcional** (23), **actancial** (24), **col·lectiva** (25)

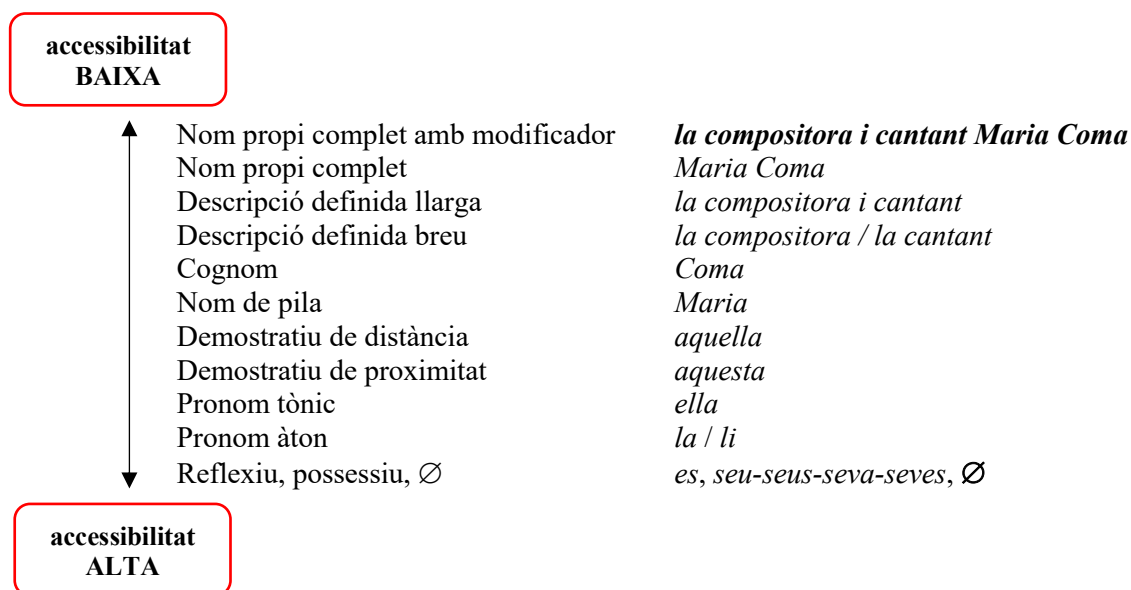
- (21) *Ens vam protegir sota **un arbre**. **Al tronc** hi havia algunes formigues*
 (22) *Era **un poble** estrany. **L'església** no es veia enlloc*
 (23) ***El poble** era un cau de llops. **L'alcalde** era un mafiós*
 (24) *Vols **llescar pa**? Aquí tens **el ganivet***
 (25) *Vam entrar en **un bosc**. **Els arbres** eren molt alts*

(II) Cohesió relacional: intraoracional (26) (27) i interoracional (28) (29)

- (26) *Shame mereix cinc estrelles, **mentre que** Dotze anys d'esclavitud ja en té prou amb tres*
 (27) ***Mentre que** Dotze anys d'esclavitud en té prou amb tres estrelles, Shame en mereix cinc*
 (28) *Shame mereix cinc estrelles. **Per contra**, Dotze anys d'esclavitud ja en té prou amb tres*
 (29) *Shame mereix cinc estrelles. Dotze anys d'esclavitud, **per contra**, ja en té prou amb tres*

2/ Selecció de les expressions referencials

El que determina la selecció de les diferents expressions referencials (ER) és, segons Mira Ariel (1990), el **grau d'accessibilitat de l'antecedent**. Per Ariel, l'escala d'accessibilitat de les ER és la següent:

Així doncs, *la compositora i cantant Maria Coma* i Ø són, respectivament, l'ER màximament informativa i l'ER mínimament informativa: la primera serà òptima per *establir la referència*; la segona, per *mantenir-la*, en cas que es donin aquestes dues condicions:

- no competència amb altres antecedents possibles
- poca distància amb la menció prèvia

3/ Cohesió i estil: estil segmentat i estil integrat

La llargària i la complexitat de les oracions, així com també, en la llengua escrita, l'ús de determinats signes de puntuació, incideixen en l'estil dels textos. Des d'aquest punt de vista, podem parlar de dos estils ben diferenciats: l'estil segmentat i l'estil integrat (Cuenca 2000a).

Un text té un **estil segmentat** (o fragmentat) quan hi abunden oracions curtes i estructures sintàctiques simples, de manera que amb una extensió textual considerablement llarga transmet, proporcionalment, poca informació; els textos amb estil segmentat solen ser fàcils de copsar i d'interpretar, però, en contrapartida, també són plans, monòtons i poc "lligats" (és a dir, amb poca cohesió). Solen estar construïts amb estil segmentat els textos divulgatius, els textos publicitaris, els missatges al mòbil, i també els textos de ficció que volen caracteritzar el llenguatge dels infants o adreçat als infants (el "maternès"), com ocorre en el conte de Rodoreda *La mainadera* (*Tots els contes*, Barcelona, Edicions 62 i "la Caixa", 1979, p. 184), del qual es reproduïx l'inici tot seguit:

...Vine'm aquí, cargolí de sargantana tripallonga! Riu! Corre, riu!... Pellofinga boja, ensenya les dentetes... A veure? Una, dues, tres... i mitja!, que baixa per la geniveta avall. Alça els bracets, alça... Saps què fan les senyores? Seuen al saló i mengen dolços i totes diuen, el meu marit, el meu marit... i tu i jo ens divertim, cagallona, més que cagallona. Ensenya la panxeta... més grassona que el colominet, que el conillet, que la perdiganya, que el pollastrí, que la tortoreta, que la merlotinga, pixarrona fastigosa... Alça els bracets.

Un text té un **estil integrat** (o cohesionat) quan hi abunden oracions llargues i estructures sintàctiques complexes i articulades, de manera que amb poques paraules aconsegueix transmetre molta informació; els textos amb estil integrat són concisos i variats, però poden resultar densos i difícils. Solen ser textos amb aquest estil els textos jurídics i els textos filosòfics, entre altres. És una mostra de text amb estil integrat el text de Thomas Bernhard *Objectius científics* (*Historietes inexemplars*, Barcelona, Empúries, 1985, p. 43):

Un perruquer enfollit de cop i volta, que al seu establiment de Londres va tallar-li el cap amb la navalla d'afaitar a un duc presumiblement emparentat amb la família reial, i que ara viu al manicomi de Reading —que abans havia estat la famosa penitenciària de Reading—, sembla que s'ha manifestat prest a posar el seu cap a disposició d'aquells objectius científics que, segons el seu parer, seran guardonats d'aquí a vuit o deu anys per l'Acadèmia d'Estocolm amb el premi Nobel.

Els enunciats (1)-(6) transmeten un mateix contingut amb graus diferents de cohesió (i, per tant, mostren diferents possibilitats estilístiques); d'[1] —amb un punt i a part que "desaparella" les oracions de què es compon— a [6] —amb subordinació— hi ha un increment progressiu de la cohesió:

- [1] Se li havia fet tard.
Va demanar un taxi
- [2] Se li havia fet tard. Va demanar un taxi
- [3] Se li havia fet tard; va demanar un taxi
- [4] Se li havia fet tard: va demanar un taxi
- [5] Se li havia fet tard i va demanar un taxi
- [6] Se li havia fet tard, **motiu pel qual** va demanar un taxi

Activitats

1/ Llegeix el fragment següent del *Llibre d'estil del diari 'Avui'* (Barcelona, Empúries, 1997), extret de l'apartat dedicat als sinònims (p. 36-38), i digues quin recurs de cohesió s'hi defensa.

Hi ha la creença generalitzada que un text està ben escrit quan les paraules no es repeteixen, i que per tant és molt convenient recórrer al diccionari de sinònims. Aquesta actitud porta sovint a pensar, erròniament, que no es poden repetir els conceptes bàsics de què s'està parlant.

Així, si s'informa sobre un partit de futbol, termes com *partit* i *pilota*, posem per cas, s'han de repetir necessàriament al llarg de la crònica, i no cal anar a buscar altres paraules (*encontre*, *bimba*, *esfèrica*), no equivalents ni tan precises, que a vegades arriben a aparèixer amb massa freqüència. Igualment, si es tracta d'una *vaga*, val la pena repetir el terme quan calgui en lloc de fer servir *aturada* o *atur* (a més, *atur* no vol dir 'vaga', sinó 'desocupació').

Els sinònims van bé per no repetir un adjectiu, un verb o un terme no essencial, però no es poden fer servir per substituir conceptes bàsics.

2/ Detecta les **expressions** que es fan servir en el text *Victoria Beckham abandona les sabates de taló* (Ara, 27.02.2016) per referir-se a l'entitat protagonista.

Victoria Beckham abandona les sabates de taló

Victoria Beckham ha decidit baixar de les altures que, fins ara, li concedien les sabates de taló amb les quals acostumava a aparèixer a tot arreu. L'exSpice Girl explica en una entrevista a *The Telegraph* que ha pres aquesta decisió per motius exclusivament de salut. "Ja no puc portar talons, almenys quan estic treballant. Viatjo molt i necessito que la roba sigui simple i còmoda", admet la cantant i dissenyadora a la capçalera.

Vista en perspectiva, la decisió de Beckham arriba una mica tard, sobretot si tenim en compte que fa vint anys ja cantava *Wannabe* enfilada en uns *stilettos* de vertigen. Sembla, però, que no ha sigut fins ara que la dona de David Beckham s'ha adonat de les conseqüències de portar talons que acostumen a superar els 10 centímetres. De fet, el 2011 li van diagnosticar una hèrnia discal i ella mateixa va anunciar que el metge li havia recomanat no utilitzar talons alts. Tot i això, ella no va fer gaire cas d'aquestes indicacions, ja que des d'aleshores se l'ha pogut veure en nombroses ocasions utilitzant sabates altes.

Segurament per això, la seva aparició a la Setmana de la Moda de Nova York amb unes vambes blanques va cridar l'atenció de periodistes, assistents i fotògrafs. Després d'aquells fets, Beckham s'ha vist obligada ara a aclarir per què ha canviat un calçat que s'havia convertit en una icona molt representativa de la seva imatge.

3/ En el text *Victoria Beckham abandona les sabates de taló* hi ha quatre fenòmens d'encapsulació:

- 1 un cas de repetició nominalitzada [= (11) de més amunt]
- 2 un cas de sinonímia nominalitzada [= (14) de més amunt]
- 3 un cas d'etiquetatge discursiu [= (20) de més amunt]
- 4 un cas d'encapsulació pronominal (1, 2 i 3 són casos d'encapsulació lèxica)

Detecta'ls. Has d'identificar tant **el segment fòric**, és a dir, aquell que és referencialment dependent (en negreta), com el segment que fa d'antecedent (subratllant-lo). Fixa't en l'exemple:

El vaixell es va enfonsar amb tres-centes persones a dins. ***Aquest desastre*** va ser un dels més greus de la història de la navegació [= (20) de més amunt]

Victoria Beckham abandona les sabates de taló

Victoria Beckham ha decidit baixar de les altures que, fins ara, li concedien les sabates de taló amb les quals acostumava a aparèixer a tot arreu. L'exSpice Girl explica en una entrevista a *The Telegraph* que ha pres aquesta decisió per motius exclusivament de salut. "Ja no puc portar talons, almenys quan estic treballant. Viatjo molt i necessito que la roba sigui simple i còmoda", admet la cantant i dissenyadora a la capçalera.

Vista en perspectiva, la decisió de Beckham arriba una mica tard, sobretot si tenim en compte que fa vint anys ja cantava *Wannabe* enfilada en uns *stilettos* de vertigen. Sembla, però, que no ha sigut fins ara que la dona de David Beckham s'ha adonat de les conseqüències de portar talons que acostumen a superar els 10 centímetres. De fet, el 2011 li van diagnosticar una hèrnia discal i ella mateixa va anunciar que el metge li havia recomanat no utilitzar talons alts. Tot i això, ella no va fer gaire cas d'aquestes indicacions, ja que des d'aleshores se l'ha pogut veure en nombroses ocasions utilitzant sabates altes.

Segurament per això, la seva aparició a la Setmana de la Moda de Nova York amb unes vambes blanques va cridar l'atenció de periodistes, assistents i fotògrafs. Després d'aquells fets, Beckham s'ha vist obligada ara a aclarir per què ha canviat un calçat que s'havia convertit en una icona molt representativa de la seva imatge.

4/ Detecta les **expressions coreferencials** de les entitats ‘Maradona’, ‘Alfredo Cahe’ i ‘Héctor Pesera’ de l’article *Diego juega con fuego* (*La Vanguardia*, 30.3.2007).

FÚTBOL. RECAÍDA DEL ÚLTIMO GRANDE

Diego juega con fuego

Maradona abusa del alcohol y es ingresado contra su voluntad

ROBERT MUR - Buenos Aires. Corresponsal - 30/03/2007

Nada de cocaína

El doctor del jugador —que ha ganado peso y lleva una vida descontrolada— mandó el ingreso en el hospital, pero negó consumo de drogas.

Diego Armando Maradona, el que fue mejor futbolista del mundo, sigue representando el peor ejemplo. Contra su voluntad, el ídolo argentino volvió a ser ingresado el miércoles por la noche en una clínica de Buenos Aires, aquejado de una "descompensación como consecuencia del alcohol", según el doctor que lo atiende, Héctor Pesera. El facultativo negó que Diego hubiera ingresado en el hospital en coma etílico, pero reconoció que el paciente presenta síndrome de abstinencia. El médico personal del astro, Alfredo Cahe, responsabilizó de la crisis al "entorno" del *Pibe de Oro*, sin querer personalizarlo en nadie. El galeno aseguró que los numerosos viajes de Maradona han provocado una alteración en sus hábitos alimentarios.

Fue Cahe quien decidió el ingreso urgente del *Pelusa* en la clínica, tras días de sopesar un posible traslado a un centro suizo, donde recibiría un tratamiento más adecuado y alejado de los flashes. Sin embargo, la "descompensación" trastocó los planes del doctor. Minutos después del ingreso del ex futbolista, el doctor pronunciaba la palabra *cocaína* en la puerta de la clínica para negar que la adictiva sustancia hubiese vuelto a la vida de Diego. No obstante, el facultativo dijo que Maradona llevaba "un régimen de vida no muy coherente" y que había detectado "desajustes importantes que no podíamos dejar pasar". Maradona, atontado por los sedantes, fue llevado al hospital a la fuerza por el médico y sus familiares. Ya dormido en su habitación, y acompañado en todo momento por sus hijas Dalma y Yanina, Diego despertó de madrugada y enfureció. Quería abandonar la clínica, pero fue nuevamente sedado.

Ayer, los pronósticos eran favorables. El parte médico hablaba de "buena evolución del paciente", que se encontraba "estable hemodinámicamente bajo efecto medicamentoso". Sin embargo, Cahe añadió que el astro permanecerá ingresado "no menos de una semana" y apuntó que el ex jugador podría sufrir complicaciones "hepáticas o pancreáticas".

En las últimas semanas, el aspecto de Maradona había empeorado visiblemente, sobre todo debido a su excesiva gordura. Extrañamente, el doctor Cahe insistió ayer en que el *Pelusa* pesa sólo 61 kg, y que ese exceso de volumen se debe únicamente a una "retención de líquidos".

Cahe dijo que Diego sólo está unos cuatro kilos por encima de su peso ideal. No obstante, los amigos de Maradona explican que éste comía demasiado últimamente, sobre todo carne, participando a veces en dos asados diarios. Los puros habanos no faltaban tras cada ágape, y tampoco el champán. Pero a pesar de reconocer que todos esos excesos han causado la recaída del ídolo, el doctor insistía ayer en negar lo evidente, alegando que a Maradona no se le puede tildar de alcohólico.

El *Pibe* fue sometido en el 2005 en Colombia a un *by-pass* gástrico para bajar de peso, y consiguió pasar de 120 kg a 65 kg. Sin embargo, este procedimiento médico no es milagroso y requiere de colaboración por parte del paciente. La ingestión desmedida de calorías - como las que contiene el alcohol- puede resultar perjudicial en estos casos.

El doctor Cahe también comentó que Maradona estaba demasiado estresado por los numerosos viajes que ha hecho en estos últimos meses para participar en causas antiglobalizadoras y contra la política del presidente estadounidense, George W. Bush, de reciente visita por Sudamérica. Otras fuentes hablan de que el ex futbolista estaría sumido, además, en una depresión por un nuevo alejamiento de su ex esposa, Claudia Villafañe, verdadera responsable de la recuperación que vivió tras su grave crisis de salud del 2004.

5/ Detecta les *etiquetes discursives* que hi ha en els fragments següents. Indica tant **el segment fòric** com el segment que fa d'antecedent. Tingues en compte que en alguns fragments el segment fòric no és anafòric sinó catafòric.

(1)

Ens visita Ratzinger. I per aquest fet esplendorós es tancaran carrers i en alguns el papamòbil podrà circular en direcció contrària. (*El Periódico*, 1.11.2010)

(2)

Cada dia el Ministeri de Sanitat de Singapur continua publicant informació detallada sobre tots els casos detectats de Covid-19 i els vincles entre ells. Tanmateix, la disseminació de la malaltia ha fet que no tots els contagis es puguin interconnectar. Per això, el govern ha complementat aquesta estratègia amb una aplicació –TraceTogether– que permet als usuaris de saber si han estat en contacte amb un contagiado o una persona en quarantena. (Vilaweb, 28.4.2020)

(3)

Des de fa 22 anys treballa al Banc d'Aliments de Girona. Estem repartint anualment unes 1.000 tones de menjar als pobres i indigents, a través d'un 140 entitats benèfiques, i puc assegurar que la gran majoria són de Càritas i altres institucions religioses de l'Església catòlica. Aquesta immensa tasca que beneficia unes 25.000 persones necessitades es realitza gràcies al treball desinteressat de centenars de voluntaris de conviccions cristianes. (*El Periódico*, 11.10.2010)

(4)

Aquest dijous s'ha produït una imatge inimaginable fa només uns mesos. El president del govern espanyol, Pedro Sánchez, rebut a l'entrada del Palau de la Generalitat pel president Quim Torra, i tots dos passant revista a una formació de gala dels Mossos d'Esquadra per després tenir una reunió bilateral. El gest de Sánchez té un cert valor, ja que l'oposició de dretes nega a Torra la condició de president després que hagi perdut la condició de diputat per una maniobra irregular de la Junta Electoral Central. (*Ara*, 6.2.2020)

(5)

Hi ha un element que fa pensar que les coses podrien anar per aquesta via els pròxims mesos: Alemanya també és a punt d'entrar en recessió i llavors és possible que Merkel sigui més receptiva a les veus que li aconsellen que es preocupi més pels aturats i menys pels inversors. (*El Punt Avui*, 17.2.2012)

(6)

“Serem millors com a independents.” L'alcalde de Girona, Carles Puigdemont, aixecava diumenge aquesta gran bandera sobiranista en un acte de l'Associació Nacional Catalana. (*El Punt Avui*, 17.2.2012)

(7)

Enmig del qüestionament de la immersió lingüística a l'escola, s'esdevé el 150 aniversari del naixement de Pompeu Fabra, el lingüista que va modernitzar i endreçar l'idioma ara fa un segle, una fita i una personalitat sobre les quals aprofundim avui a l'*Ara*. (*Ara*, 17.2.2018)

(8)

A Catalunya l'empresonament dels líders de l'Assemblea Nacional Catalana i Òmnium Cultural, dues persones que durant tota la seva vida han defensat el pacifisme i les vies estrictament democràtiques, i que el dia 20 de setembre van fer de mediadors entre els manifestants i les forces de l'ordre per evitar qualsevol conat de violència, ha causat primer estupefacció i després una profunda indignació.

L'actuació de la justícia, basant-se en informes de la policia espanyola redactats *ad hoc* per justificar els delictes assenyalats, ha portat a una greu situació. La presó preventiva, que només es pot justificar en casos molt concrets, s'aplica aquí de manera arbitrària i com una condemna prèvia sense que gairebé ningú a Espanya s'atreveixi a qüestionar-ho. (*Ara*, 24.1.2018)

(9)

Dia d'exàmens. Exàmens de darrer curs i de revàlida. Em passejo pels claustres estamordit. Em confesso que no sé res. Dintre d'unes quantes hores tots els meus companys de curs seran batxillers, i jo no. Si ara em donessin dos mesos de temps, sé que estudiaria desesperadament. No solament he negligit les assignatures del curs, sinó que no he repassat res. Valia la pena? Dins el meu cor he desdenyat els estudis oficials, he menyspreat els professors. Per què estudiar, doncs? Hi ha, encara, una raó més profunda que fa dies que ha pujat a la meva consciència. Què podia repassar, si de totes les matèries del batxiller no en conec gairebé res? He estat un mal estudiant amb mals mestres. Per a fer una revàlida passable m'hauria calgut un treball enorme, ímprobe, del qual no em crec ni em creuré mai capaç. M'hauria calgut estudiar-ho tot de nou. (Joan Puig i Ferreter, *Camins de França*, Barcelona, Proa, 1976, p. 74)

6/ Detecta els **connectors parentètics** del fragment següent, inici del text de Vicenç Pagès *Més enllà de l'aventura* (ressenya de *La pell freda* publicada el 2004 a *Presència*); a més, identifica els segments A i B i el valor semàntic de cada connector (et pot servir consultar el document de l'Annex).

L'evolució que fa el protagonista del llibre respecte de l'Altre –de l'enfrontament a l'empatia– entronca amb els valors transversals i la interculturalitat, tan en voga als centres d'ensenyament del tercer mil·lenni.

Ara bé, si el llibre agrada als adolescents (als adolescents que llegeixen, volem dir) és perquè actualitza amb intel·ligència la novel·la d'aventures clàssica, tan alliçonadora en el fons, i de vegades en la forma. En efecte: *La pell freda* conté elements d'*Els viatges de Gulliver* (el descobriment d'altres cultures que fan reflexionar sobre la pròpia), de *Robinson Crusoe* (la solitud en una illa entesa com a estímul), de *L'illa del tresor* (l'ambigüitat ètica dels contendents i, doncs, la possibilitat de transfuguisme) i de *La crida de la natura salvatge* (el desvetllament del mamífer caçador que tots portem a dins).

7/ Transforma el text següent (*Objectius científics*, de Thomas Bernhard) perquè tingui un **estil menys integrat**.

Un perruquer enfollit de cop i volta, que al seu establiment de Londres va tallar-li el cap amb la navalla d'afaitar a un duc presumiblement emparentat amb la família reial, i que ara viu al manicomi de Reading —que abans havia estat la famosa penitenciaría de Reading—, sembla que s'ha manifestat prest a posar el seu cap a disposició d'aquells objectius científics que, segons el seu parer, seran guardonats d'aquí a vuit o deu anys per l'Acadèmia d'Estocolm amb el premi Nobel.

8/ Canvia per dos punts cinc dels punts i seguit de (9) perquè el text tingui un **estil més integrat**.

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT F

ARIEL, Mira (1990) *Accessing noun-phrase antecedents* (Londres, Routledge).

CUENCA, M. Josep (2000a) “Estudi estilístic i contrastiu de l’arquitectura de l’oració. Estil segmentat vs. estil cohesionat”, *Caplletra*, 29, p. 105-120.

CUENCA, M. Josep (2000b) *Comentario de textos. Los mecanismos referenciales* (Madrid, Arco).

GRAMÀTICA ESSENCIAL DE LA LLENGUA CATALANA (2018) “capítol 21: Les conjuncions i els connectors parentètics” (https://geiec.iec.cat/veure_gramatica_capitols.asp?capitol=21).

KLEIBER, Georges (2001) *L’anaphore associative* (París, Presses Universitaires de France).

LEONETTI, Manuel (2020) *Referencia nominal y anáfora discursiva*, cap. 7 de *Pragmática* (eds. M. Victoria Escandell-Vidal, José Amenós Pons i Aoife Kathleen Ahern) (Madrid, Akal, p. 145-165).

LÓPEZ SAMANIEGO, Anna (2015) “Etiquetas discursivas, hiperónimos y encapsuladores: una propuesta de clasificación de las relaciones de cohesión referencial”, *Rilce*, 31.2, p. 435-462.

LA PUNTUACIÓ

- **Introducció**
- **Funcions dels signes de puntuació**
- **Puntuació i connectors parentètics**

1/ Introducció

La puntuació és un component de la llengua escrita que té per objectiu prioritari establir lligams de significació que d'altra manera podrien no ser captats pel lector, o que serien, per a ell, molt més difícils de copsar. La puntuació, doncs, està al servei de la **llegibilitat** del text. Antigament, en què la lectura es feia en veu alta (el públic, il·letrat, escoltava els textos de boca d'esclaus cultivats i instruïts), la puntuació tenia per finalitat facilitar l'oralització dels escrits, i estava governada, doncs, per la prosòdia i l'entonació. Amb l'adveniment de la impremta, la lletra es democratitzà i passà a ser consumida de manera individual i silenciosa, i la puntuació començà a regir-se per **la sintaxi i la lògica del sentit**. Cal remarcar que la puntuació és molt sensible a l'estatut pragmàtic dels textos, particularment al gènere (i també a les condicions materials de difusió): els textos literaris, per exemple, sovint en fan un ús creatiu, inesperat i sorprenent a fi de provocar l'interès del lector i de produir en ell un efecte intens i durador.

A grans trets, en el conjunt dels signes de puntuació podem distingir entre signes que operen en l'**eix vertical** del text (punt final i punt i a part) i signes que operen en l'**eix horitzontal** del text (punt i seguit, dos punts, punt i coma, coma, punts suspensius, i guions i parèntesis). Els primers ajuden a dibuixar la “columna vertebral” del text, mentre que els segons delimiten unitats textuais contigües (en el text, cada nova unitat s'ha de posar en relació lineal amb la unitat precedent i amb la següent).

Des del punt de vista de la seva importància, la distinció que s'estableix és entre **signes primaris** (punt final, punt i a part, i punt i seguit) i **signes secundaris** (punt i coma, dos punts, coma, guions i parèntesis, i punts suspensius). Els primers operen a l'exterior de l'enunciat, mentre que els segons operen a l'interior de l'enunciat perquè delimiten segments que formen part de segments més complexos. Les dues taules següents n'expliquen les funcions (exemplificades, a més, en el cas dels signes secundaris):

2/ Funcions dels signes de puntuació

2.1/ Signes de puntuació primaris

punt final	delimita el text , o unitat que tracta un tema.
punt i a part	delimita el paràgraf , o unitat que tracta un subtema (un component o un aspecte del tema).
punt i seguit	delimita l' enunciat , o unitat que tracta un aspecte específic del subtema.

2.2/ Signes de puntuació secundaris

coma	delimita (1) un element adjunt, (2) un element no restrictiu (explicatiu) o (3) un element individual en una sèrie	<i>Ahir, estimats lectors, vaig veure la Maria, que em va dir que li havien concedit la beca, l'havia mossegada un gos, s'havia enamorat i no havia pogut dormir.</i>
	delimita elements desplaçats a la perifèria dreta de l'oració	<i>Ahir la vaig veure, la Maria.</i>
	indica l'el·lipsi del verb	<i>Ahir vaig veure la Maria; abans-d'ahir, el Manel.</i>
	distribueix la informació	<i>Coma, punt i coma, dos punts, parèntesis i guions, i punts suspensius.</i>
punt i coma	delimita segments entre els quals hi ha una relació de proximitat consistent en el fet que el que es diu després del punt i coma forma part de la mateixa operació discursiva que el que es diu abans	<i>El paracetamol, el principi actiu genèric de medicaments com el Gelocatil o l'Effergal, és un compost analgèsic i antipirètic; en altres paraules, té la propietat d'alleujar el dolor i de fer baixar la febre. El paracetamol pertany al grup de les substàncies no narcòtiques; això vol dir que, a diferència de les substàncies narcòtiques (com ara la morfina), no indueix al son ni produeix, subministrat en dosis elevades, coma i convulsions. Una altra propietat del paracetamol és que no és addictiu, és a dir, que no crea hàbit; això el distingeix de...</i>
	és el resultat de la promoció de la coma a punt i coma exigida per la <u>juxtaposició</u> de segments que ja contenen comes	<i>* Ahir vaig veure la Maria, abans-d'ahir, el Manel.</i> <i>Ahir vaig veure la Maria; abans-d'ahir, el Manel.</i> <i>Ahir vaig veure la Maria, abans-d'ahir el Manel.</i>
dos punts	anuncien un segment que és una explicitació de la informació expressada en el segment previ sempre que aquest sigui sintàcticament complet	<i>Ahir vaig veure quatre amigues meves: la Maria, la Joana, la Pilar i l'Ester.</i>
	Anuncien un segment que és (1) una tesi o un o més arguments , (2) una causa o una condició , (3) una conseqüència o (4) una reformulació	<i>Rosalía té molt de talent: és atrevida, barreja diferents gèneres i fa el que vol amb la veu.</i> <i>La veïna no hi és: se n'ha anat de vacances.</i>
parèntesis i guions	Encapsulen —aïllen (delimiten)— informació que l'autor considera que, respecte de la informació circumdant, és secundària (satèl·lit, no nuclear)	<i>Ahir vaig veure tres amigues meves (la Maria, la Joana i la Pilar) que estudien a la Facultat.</i> <i>Ahir vaig veure la Maria —haviem quedat per dinar—, que em va dir que li havien concedit la beca..</i>
punts suspensius	Indiquen omissió d'elements (per exemple, en una enumeració)	<i>Ahir vaig veure algunes amigues meves: la Maria, la Joana, la Pilar, l'Ester...</i> <i>*Ahir vaig veure quatre amigues meves: la Maria, la Joana, la Pilar, l'Ester...</i>

* l'asterisc indica agramaticalitat

3/ Puntuació i connectors parentètics

Els connectors parentètics són molt perifèrics en l'estructura oracional (es troben a fora del patró bàsic subjecte — verb — complement) i, sintàcticament (no pas semànticament), són prescindibles. A l'escrit, el caràcter apositiu dels connectors es reflecteix en l'ús de la puntuació. La taula de sota il·lustra les combinacions següents:

- punt i a part / punt i seguit + **connector** + coma (primera fila)
- punt i coma + **connector** + coma (segona fila)
- coma + **connector** + coma (tercera fila)
- punt i seguit + **connector** + dos punts (quarta fila)

. connector ,	L'evolució que fa el protagonista respecte de l'altre entronca amb els valors transversals i la interculturalitat, tan en voga als centres d'ensenyament del tercer mil·lenni. Ara bé, si el llibre agrada als adolescents és perquè actualitza... El silenci de la història seria un greu pecat d'omissió. Més ben dit, una mentida o una calúmnia.
; connector ,	La part superior del nimbostratus pot arribar als cinc mil, sis mil i, fins i tot, als set mil metres d'altura; per tant, es tracta d'un núvol prou gruixut per donar pluges i xàfecs més o menys continuats.
, connector ,	(...) l'ambigüitat ètica dels contendents i, doncs, la capacitat de transfuguisme. Els qui presideixen la comunitat han de ser irrepreensibles i marits d'una sola muller; els seus fills han de ser creients, i no els han de poder acusar de dissoluts o rebels. Cal, en efecte, que el pastor d'una comunitat no sigui presumptuós, ni irascible, ni donat al vi, ni violent, ni amic de negocis bruts; ha de ser acollidor, amic del bé, assenyat, just, íntegre, amo de si mateix, fermament adherit a la doctrina autèntica. Al març es va saber que la bodega de la Casa dels Lords es podia llogar i, en efecte, la llogaren i començaren a introduir-hi barrils.
. connector :	(...) si el llibre agrada als adolescents és perquè actualitza amb intel·ligència la novel·la d'aventures clàssica. En efecte: <i>La pell freda</i> conté elements (...) Fuster es troba còmode en l'assaig. Més encara: diríem que l'assaig és el centre radioactiu que es projecta sobre tota la seva producció.

Activitats

1/ Canvia alguns signes de puntuació per punts i coma, i justifica els canvis.

(1)

Les solucions principals que s'han proposat per superar la denominada “crisi del liberalisme” són, en síntesi, les següents: en primer lloc, l'Estat totalitari feixista, inspirat en una ideologia antiliberal i antiindividualista al servei de la conservació i l'enfortiment de l'anterior estructura capitalista, després, la superació del sentit “intern” democràticoliberal concretada institucionalment en la fórmula de l'*Estat social de Dret*, propi del neocapitalisme d'algunes societats industrials desenvolupades de l'actual món occidental, finalment, des d'una consideració crítica de les radicals insuficiències dels denominats “Estats del benestar” i sota el títol *Estat democràtic de Dret*, s'examinen les possibilitats que la solució socialista, creadora d'una societat democràtica, es pugui implantar i funcionar a través de formes organitzatives i institucionals en les quals es trobin satisfetes les exigències centrals de tot autèntic Estat de Dret.

(2)

La recerca sobre el procés de composició del text escrit ha descobert diferències significatives entre el comportament dels aprenents i el dels experts, que sembla que es relacionen amb la mala o la bona qualitat dels textos que produeixen els uns i els altres. En síntesi, els experts usen els subprocessos de l'escriptura per desenvolupar l'escrit: busquen les idees, les organitzen i les desenvolupen, redacten la prosa, l'avaluen i la revisen, se saben adaptar a circumstàncies variades i tenen més consciència del lector. En canvi, els aprenents es limiten a capturar el flux del pensament i a omplir fulls, sense rellegir ni revisar res.

(3)

La columna dels coneixements fa una llista de les propietats que ha de tenir qualsevol producte escrit perquè actuï amb èxit com a vehicle de comunicació i, doncs, que els autors han de saber imprimir en les seves obres. La columna de les habilitats desglossa les principals estratègies de redacció que es posen en pràctica durant l'acte de l'escriptura, com si fossin les eines d'un fuster o d'un manyà, s'hi podrien afegir les destreses psicomotrius de la cal·ligrafia o el tecleig. I la tercera llista, la de les actituds, recull quatre preguntes bàsiques sobre la motivació d'escriure, que condicionen tot el conjunt.

(4)

Quatre trams de la medul·la espinal —el cervical, el dorsal, el lumbar i el sacre— i els seus nervis corresponents serveixen àrees específiques del cos. En general, els nervis cervicals es relacionen amb el coll, les extremitats superiors i l'aparell respiratori, els nervis dorsals controlen la postura i els òrgans interns, els nervis lumbar fan funcionar les extremitats inferiors, i els nervis sacres, que regulen la bufeta urinària i l'intestí, fan un paper en la funció sexual.

(5)

D'aquests sistemes, les vies motores descendents controlen els músculs dels òrgans interns i els músculs estriats, també ajuden a modular les activitats del sistema nerviós autònom, que regula la pressió arterial, la temperatura i la resposta circulatoria de l'organisme a l'estrès.

2/ Canvia alguns signes de puntuació per dos punts i justificar els canvis.

(1)

He dit més amunt que a *Cap al far* no hi “passen” gaires coses, i això és inexacte, hi passa, contundent com una maça i eteri com els “corrents d’aire separats del gruix del vent”, el temps. La segona part de l’obra es titula justament així, “Passa el temps”, i s’obre, a més, amb el senyor Bankes dient que “el temps dirà”.

(2)

Abans he fet referència, també, al fet que la natura es lliga als personatges d’una altra manera, interrompent-los, condicionant-los o directament afaiçonant-los el flux de la consciència, en una relació porosa entre interioritat i exterioritat mitjançada pels sentits que ja hem vist que els mecanismes narratius s’ocupen de potenciar i fer palesa. Així, el món interior es vessa cap a fora.

(3)

L’error dels traductors en vers dels poemes homèrics ha estat de resoldre la qüestió del metre a adoptar independentment de la general de l’estil. La fidelitat a les tradicions mètriques, no sempre autòctones ni gaire antigues, de la poesia èpica en llurs respectius idiomes, ha costat desfiguracions lamentables de l’estil homèric en el que té de més preciós, el moviment. Un traductor ambiciós, venia a dir jo mateix a propòsit d’una altra versió meua, corre l’aventura de recrear el seu poeta, o sigui, de perdre el que calgui, però també de guanyar, o almenys de compensar, el que pugui. Llavors el procediment és obvi, lliurar-se sense reserva al moviment poètic, seguint-ne els meandres amb obstinada atenció, revivint cada intuïció amb una alta humilitat; tot això, en funció de la llengua a la qual tradueix, però no sotmetent-se a l’estil que imposi ella, sinó creant en ella un estil.

(4)

L’economia productiva assentà els humans, els fixà a la terra i els feu molt més nombrosos, cada cop més, a mesura que s’anava “humanitzant” la superfície del planeta, ja som gairebé 6.000 milions de persones al món i continuem obeint el precepte de “creixeu i multipliqueu-vos”.

(5)

Hi ha molts arguments que fan atractiu aquest dualisme ment/cos. El primer és que ho sentim així, ningú no creu que per perdre una cama, i fins i tot la facultat de parlar, pateixi la més mínima disminució de la seva personalitat (encara que sí que experimenta que pateix la mutilació de la seva persona).

3/ Canvia les xifres del fragment següent per signes de puntuació apropiats i justifica els canvis. En alguns casos hauràs de canviar la minúscula inicial per una majúscula.

França, de debò

Pot ser que aquest article escandalitzi més d'un lector. S'ho porta l'ofici. L'home i la dona que escriuen són com els funàmbuls que es juguen la pell a la plaça pública **1** aquests ofereixen el seu cos fràgil cenyit per la malla **2** aquells **3** el seu pensament nu. Bé, no del tot **4** mig tapat per la samarreta i les bragues dels adjectius i de la prudència necessària per no estavellar-se com una flor trencada enmig del carrer **5** parlaré de França i de l'incident pesquer.

La història de les nostres relacions és vella i conflictiva **6** més amarga que dolça **7** moltes vegades dolorosa i no sempre construïda sobre la comprensió i l'enteniment. Però és **8** tant si ho volem com no **9** una història familiar. Els contenciosos entre els dos països s'han manifestat greument al llarg dels segles, i a l'hora de les malifetes Catalunya **10** frontissa involuntària dels dos estats **11** pot presentar una bona llista **12** pèrdua de la Catalunya avui francesa al segle XVII, amb el trist adeu al Rosselló, al Vallespir, al Conflent, al Capcir i a mitja Cerdanya, terres amb les quals, encara avui, ens sentim irremeiablement germans **13** pèrdua de la nostra antiga personalitat política pactada quan, a la Guerra de Successió, Felip de França conquerí el tron contra Carles d'Àustria i realitzà al segle XVIII els vells somnis unitaris d'Olivares i altres caps guerrers de la monarquia espanyola **14** ocupació **15** les ocupacions sempre són ofensives, i d'això els francesos en saben molt i ho fan bé i recorden Jean Moulin i altres companys màrtirs de la Resistència a cada poble i ciutat de l'hexàgon **16** durant la Guerra de la Independència **17** tot el que vulgueu. Però, malgrat tot, i potser per això mateix, estimo França.

Perquè França m'ha donat moltes més coses que querelles de la història **18** l'amor a la llibertat **19** el respecte a les idees i a la cultura **20** el rigorós sentiment del refugi al perseguit **21**

BIBLIOGRAFIA SOBRE PUNTUACIÓ

BESA, Josep (2000) "Més enllà de l'oral. Puntuació i activitat interpretativa", *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 20, p. 89-103.

FIGUERAS, Carolina (2000) "La puntuación", dins E. Montolío (coord.) *Manual práctico de escritura académica* (Barcelona, Ariel), vol. III, p. 77-152.

FIGUERAS, Carolina (2001) *Pragmática de la puntuación* (Barcelona, Octaedro).

NUNBERG, Geoffrey (1990) *The linguistics of punctuation* (Stanford, CA, Center for the Study of Language and Information).

PUJOL, Josep Maria + SOLÀ, Joan (1995) "Gramàtica de la puntuació", dins *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (Barcelona, Columna), p. 7-68.

Annexos

1. L'etiquetatge discursiu en el marc dels mecanismes de cohesió referencial (elaborat a partir de López Samaniego 2015)

	ENTITAT INDIVIDUAL		PREDICACIÓ (relació entre diverses entitats)	
	COHESIÓ REITERATIVA		COHESIÓ ENCAPSULADORA	
GRAMATICAL	PRONOMS NO NEUTRES	<i>He vist <u>una pel·lícula</u>. Hi surt Scarlett Johansson.</i>	<i>En los últimos años, <u>IU</u> ha buscado su espacio político en las posiciones que dejaba libres el obligado pragmatismo de un PSOE de nuevo en el Gobierno. Ella no solo se vio obstaculizado por... [p. 440]</i>	PRONOMS NEUTRES
	REPETICIÓ LÈXICA	<i>He vist <u>una pel·lícula</u>. La pel·lícula va ser produïda per Scorsese.</i>	<i>es muy probable <u>que</u> [Obama] solicite un compromiso <u>suplementario de los aliados</u> <u>presentes en aquella región [...]</u> <i>Si esa solicitud se plantea, [p. 452]</i></i>	REPETICIÓ NOMINALITZADA (REPETICIÓ ENCAPSULADORA) NO MÉS D'UNA PREDICACIÓ
	SINONÍMIA (LINGÜÍSTICA O DISCURSIVA)	<i>He vist <u>una pel·lícula</u>. El film va ser produït per Scorsese. <u>Els EUA</u> segueixen creant a una velocitat rècord una muntanya d'aturats. El país de les oportunitats és ara el país dels desocupats.</i>	<i>es muy probable <u>que</u> [Obama] solicite un compromiso <u>suplementario de los aliados</u> <u>presentes en aquella región [...]</u> <i>Si esa petición se plantea, [p. 452]</i></i>	SINONÍMIA NOMINALITZADA NO MÉS D'UNA PREDICACIÓ
LÈXICA	HIPERONÍMIA (CONVENCIONAL O DISCURSIVA)	<i>He vist <u>una pel·lícula</u>. L'obra va ser produïda per Scorsese. Cas d'esta tragedia referint-se a <i>Hamlet</i> [p. 450] <u>El carbón</u>, que es el combustible fósil que más dióxido de carbono emite por unidad de energía producida, es el componente básico en la generación de electricidad en el mundo; cerca del 50% de la generada en Estados Unidos y más del 80% de la China proviene de esta fente de energía [p. 445] ...mató a <u>un joven de 18</u> <u>años, Álvaro Usía</u> <u>Caballero</u>, en la madrugada... Uno de los amigos de la víctima empujó... [p. 449] [hiperonímia discursiva; alguns autors la denominen sinonímia discursiva]</i>	<i>Cas d'esta tragedia referint-se a l'esdeveniment [p. 451] En los últimos años, <u>IU</u> ha buscado su espacio político en las posiciones que dejaba libres el obligado pragmatismo de un PSOE de nuevo en el Gobierno. Esta última estrategia no solo se vio obstaculizada por... [p. 438]</i>	ETIQUETATGE DISCURSIU

2. Nexes

Conjuncions i locucions conjuntives coordinants

Tipus		Conjuncions i locucions	Exemples
segons la relació	segons la forma		
Copulativa	simple	<i>i</i> <i>ni</i>	<i>És un carrer ample i llarg</i> <i>És un carrer que no és ample ni llarg</i>
	locució	<i>així com</i>	<i>Hi assistiren l'alcalde així com altres autoritats</i>
	en correlació	<i>ni... ni</i> <i>tant... com</i>	<i>No m'agrada ni l'un ni l'altre</i> <i>M'agraden tant l'un com l'altre</i>
Disjuntiva	simple	<i>o</i> <i>ni</i>	<i>Vindrà l'un o l'altre</i> <i>Encara no t'han avisat per correu ni t'han telefonat?</i>
	en correlació	<i>o... o</i> <i>o bé... o bé</i>	<i>O plourà o farà vent</i> <i>Es decidirà o bé a la comissió o bé al consell</i>
Adversativa	simple	<i>però</i> <i>sinó</i>	<i>Té molt bona veu, però no afina gaire</i> <i>No era el seu avi sinó el seu pare</i>
	locució	<i>mentre que</i>	<i>En Marc és notari, mentre que son pare era alcalde</i>
Il·lativa	locució	<i>així que</i> <i>de manera que</i>	<i>Vas molt malament, així que espavila't</i> <i>Arribarà tard, de manera que no cal que l'esperem</i>

Elaborat a partir de la GIEC (2016: 966, 983 i 984) i la GBU (2019: 354)

Conjuncions i locucions conjuntives subordinants

Tipus	Conjuncions i locucions	Exemples / Comentaris d'ús
Completiva	<i>que</i>	<i>Diuen que aquest estiu farà molta calor</i> Principal conjunció completiva
	<i>si</i>	<i>Pregunten si els pots rebre ara</i> Encapçala una subordinada interrogativa indirecta
	<i>com</i>	<i>He sentit com se n'anava corrents</i> Amb determinats verbs de percepció
Temporal	<i>mentre</i>	<i>Mentre tu fas el dinar, jo estendré la roba</i>
Condicional	<i>si</i>	<i>Si ve, ja en parlarem</i>
Causal	<i>perquè com que ja que per tal com atès/vist/donat que</i>	<i>No ho pot fer, perquè no té temps</i> <i>Com que estava malalt, no va poder anar a la festa</i> <i>Ja que ets aquí, queda't a dinar</i> <i>Se'n va anar de la ciutat per tal com no hi havia trobat feina</i> Introdueixen oracions amb el verb en <u>indicatiu</u>
Final	<i>perquè a fi que per tal que</i>	<i>Vaig cridar ben alt perquè ells em sentissin</i> <i>T'ho dic a fi que li ho facis saber</i> <i>Per tal que tothom tingui beca, es demanaran ajuts oficials</i> Introdueixen oracions amb el verb en <u>subjuntiu</u>
Concessiva	<i>encara que si bé malgrat que tot i que per bé que</i>	<i>Encara que plogui, sortirem</i> <i>Vindrà al dinar, si bé no li fa gaire il·lusió</i> <i>Malgrat que estava refredada, va anar a la festa</i> <i>Tot i que va entrenar, no ha pogut acabar la cursa</i> <i>No s'ha tret el carnet per bé que ho ha intentat cinc vegades</i>

Elaborat a partir de la GBU (2019: 355)

Connectors parentètics: classificació semàntica

significats generals	significats específics	connectors
addició	<i>continuitat</i>	a continuació, aleshores, llavors, així mateix, doncs, doncs bé; altrament, d'altra banda; a més; bé
	<i>intensificació</i>	a més (a més), encara (més), endemés, més encara
	<i>distribució</i>	d'entrada, per començar, primerament, en primer lloc, en segon lloc; finalment, per acabar; d'(una) altra banda, d'un altre costat, per una banda, per un costat, per altra banda; d'una banda... de l'altra; d'un costat... de l'altre
	<i>digressió</i>	per cert
	<i>generalització</i>	en general, generalment
	<i>especificació</i>	concretament, en concret, en especial, en particular, especialment, específicament, particularment, precisament; de fet, fet i fet
	<i>ampliació</i>	certament, de fet, en efecte, efectivament
	<i>equiparació</i>	així mateix, igualment, paral·lelament; semblantment
disjunció	<i>reformulació</i>	això és, és a dir, o sigui, encara millor, més aviat, més ben dit, ras i curt, vull dir
	<i>exemplificació</i>	així (per exemple), a tall d'exemple, per exemple; posem per cas
	<i>resum</i>	en resum, en síntesi, en suma
contrast	<i>oposició</i>	això sí; altrament, en cas contrari, en canvi; ara (bé); bé; nogensmenys; tanmateix
	<i>concessió</i>	així i tot (<i>o</i> tot i així), amb tot, tot i això, amb tot i això (<i>o</i> tot i amb això, amb tot i amb això), malgrat tot, no obstant això (<i>o</i> això no obstant, no obstant), tot amb tot; de tota manera (<i>o</i> de totes maneres), en qualsevol cas, en tot cas; total; emperò, per això, però (<i>aquests tres darrers, en posició no inicial</i>)
	<i>restricció</i>	almenys, si més no
	<i>refutació</i>	(ans) al contrari, ben al contrari; per contra
	<i>contraposició</i>	ben mirat, en realitat; de fet, fet i fet
conseqüència	<i>conseqüència</i>	així, així doncs, doncs, doncs bé; aleshores, llavors; consegüentment, en conseqüència, per consegüent, per tant
	<i>conclusió</i>	al capdavant, al cap i a la fi, al cap i a l'últim, comptat i debatut, mal que bé, mal per mal; en conclusió, en definitiva, en fi; total, fet i fet

Basat en la GIEC (2016: 973-976)

Connectors parentètics: mostra d'ús (en resumen)

Definición	Presenta el miembro del discurso en el que aparece como la idea principal y abreviada, que condensa lo dicho anteriormente. Cuando sopla viento moderado del oeste (poniente), las aves se lanzan a cruzar por la parte oriental del Estrecho, mientras que con vientos moderados del este (levante) lo hacen por la occidental. Cuando el levante sopla fuerte o muy fuerte, las aves vuelan a baja altura por toda la zona, y son pocas las que se atreven a cruzar; es entonces cuando más actitudes divagantes aparecen, llegando incluso a permanecer estancadas mientras el viento impide el cruce. Ésta es la norma general, pero hay que tener en cuenta que cada especie se comporta de manera distinta ante las inclemencias meteorológicas. Así, cuando sopla levante, los milanos negros, las cigüeñas blancas se concentran en el tramo occidental del Estrecho, lo que, por ejemplo, es mucho menos frecuente con las águilas culebreras y calzadas. En resumen, dependiendo de la fecha en que se visite la zona, de las especies por las que se tenga especial interés y de las condiciones meteorológicas, se deberá centrar la atención en unos observatorios o en otros. <i>Biológica, n° 24, España, CREA, IX, 1998</i> El miembro del discurso en que aparece En resumen, dependiendo de la fecha (...) se considera como la idea principal de lo dicho antes y un modo abreviado de presentar lo ya expuesto de una forma más amplia.
Prosodia y puntuación	Se pronuncia con acento de intensidad en la <i>u</i> de <i>resumen</i>. Presenta contorno melódico propio delimitado por una anticadencia que lo distingue del resto de los elementos entre los que se encuentra. Este entorno prosódico se refleja en la mayor parte de los textos escritos por medio de una coma detrás de en resumen, y con un punto, una coma o un punto y coma, delante.
Otros usos	Con frecuencia, el miembro del discurso en el que se halla en resumen, no es exactamente una síntesis abreviada de lo dicho anteriormente, sino que se aproxima a un valor conclusivo, valorativo o consecutivo, parafraseable por <i>por todo ello</i>. (...) Se ha documentado en la conversación como una forma de recuperar el hilo comunicativo dejado atrás o el turno de habla con la excusa de que se quieren sintetizar los aspectos esenciales de lo enunciado previamente: (...)
Posición	Se suele situar generalment en posición <u>inicial</u> de su miembro del discurso (...). En el <u>interior</u> del miembro del discurso es menos frecuente (...). Y en posición <u>final</u> apenas se documenta (...).
Registro	Está marcado por su mayor frecuencia de uso en el registro formal de la lengua.
Partículas semejantes	<i>en conclusión; en suma; en síntesis; en resumidas cuentas; en definitiva; en fin; total; en una palabra; en dos palabras; en pocas palabras</i>
No es partícula en	<i>En el resumen del texto no aparecen extraídas las ideas principales, donde resumen es un sustantivo, núcleo del complemento circunstancial, que admite variación morfológica de número y significa 'exposición abreviada de un asunto'.</i>

Font: *Diccionario de partículas discursivas del español*, en línea (www.dpde.es)